

Göçmenlere Yönelik Dil **Desteği** *Avrupa Konseyi Araç Kutusu*

GÖÇMEN VE MÜLTECİLERE DİL DESTEĞİ SAĞLANMASI İÇİN 80 ARAÇ

Giriş

Son yıllarda Avrupa Konseyi Dil Politikası Programı ve Avrupa Konseyi Avrupa Modern Diller Merkezi (ECML), göçmen ve mültecilerin yerleştikleri toplumun dilini öğrenmelerine destek olmayı amaçlayan büyük bir eğitim girişimi üzerinde çalışmaktadır. Bu dil becerilerini edinmek, yabancı bir kültürel ve sosyal çevreye uyum sağlayan, istihdama erişim arayan, çalışma izni, daimi ikamet veya vatandaşlık için yasal gereklilikleri yerine getirmeye çalışan vb. yetişkin göçmen ve mülteciler için hayati önem taşımaktadır. Göçmen kökenli veya refakatsiz çocuk niteliğinde olan okul çağındaki gençlerin, akademik başarı ve yerel toplumdaki etkileşimler için gerekli olan eğitim dilini bilmeleri de çok önemlidir.

İdeal olarak, yeni ev sahibi ülkelerinin dillerini öğrenen göçmenlerin, organize bir program dâhilinde dil öğretmenleri tarafından sağlanabilecek türden profesyonel desteğe ihtiyaçları vardır. Ancak, bazı bağlamlarda ve acil durumlarda bu tür bir desteğe kolayca ulaşılamayabilir ya da bu destek maddi olarak karşılanamayabilir. Bu gibi durumlarda, örneğin STK'ler ve toplum temelli programlarda çalışan gönüllüler tarafından sağlanan hedefe yönelik destek çok önemlidir.

2014-2015 yıllarındaki büyük mülteci akınının ardından, Avrupa Konseyinin ilk önceliği gönüllülere ve bu gruplarla çalışan diğer kişilere yardımcı olmak şeklinde belirlenmiştir. 2017 yılında, gönüllüler ve mültecilerle çalışan diğer kişiler için 57 kaynaktan oluşan bir araç seti, [özel bir internet sitesinde](#) sekiz dilde kullanıma sunulmuştur. 2020 yılında dikkatler, 18 yaşından küçük göçmen ve mülteci çocukların ihtiyaçlarına çevrilmiştir. İlk adım, 2017 Araç Setindeki ilgili kaynakları gözden geçirmek, bu yaş grubuna uygun olanları uyarlamak ve örneğin göçmen çocukların okul sistemine entegrasyonu ile ilgili özel ihtiyaçları karşılamak için başka araçlar oluşturmaktır. Bununla birlikte, 16 ila 18 yaşlarında olan ve dolayısıyla zorunlu eğitim yaşını aşmış olanların birçoğunun yetişkinliğe geçişle ilgili oldukça farklı ihtiyaçları vardır. Yetişkin göçmenlerde olduğu gibi, bu ihtiyaçlar arasında eğitim fırsatları, istihdam ve kendi barınma yerlerini bulma ihtiyacı yer almaktadır. Bu özel ihtiyaçlar, aşağıda açıklanan Araç Setinin bir parçasını oluşturan ve yeni oluşturulan diğer araçlarda ele alınmaktadır.

Göçmen ve mültecilere dil **desteği sağlamaya** yönelik yeni Araç Seti

Göçmenler için Dil Desteği (LSM) Araç Seti, 2006 yılında başlayan uzun dönemli Yetişkin Göçmenlerin Dilsel Entegrasyonu ([LIAM](#)) projesinin devamı niteliğindedir ve aynı temel ilkelere dayanmaktadır. LSM (göçmenlere dil desteği) Araç Seti, hem genel eğitim programlarında veya resmî dil öğrenme ortamlarında dil desteği sağlayan öğretmenlerin özel ihtiyaçlarını hem de zorunlu eğitim verilen okullarda çalışan ve göçmen çocuk ve ergenleri içeren sınıflara farklı dersler veren öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuştur. Araç Seti ayrıca, genellikle dil öğretmeni eğitimi almamış olan ve toplum içinde, mülteci kabul merkezlerinde veya öğretmenlerin yanında çalışan gönüllülere yöneliktir.

Araç Seti, çok çeşitli bağlamlarda yetişkin göçmenlere ve göçmen çocuklara bu tür dil desteği sağlayan eğitimcilere (öğretmenler, gönüllüler) rehberlik etmek üzere tasarlanmış 80 kaynaktan oluşmaktadır. Ayrıca, özellikle yeni gelen göçmen ve mülteciler için resmî veya resmî olmayan dil desteği hizmetinin tasarlanması ve organize edilmesinden sorumlu olanlar ve/veya öğretmenler ve gönüllüler için hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarının içeriğinin belirlenmesinden sorumlu olanlar gibi diğer paydaşlar için de rehberlik ve kaynak sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bu tür öğretmenler ve gönüllüler için odaklanmış eğitim ve denetim desteği düzenleyenler için ayrı bir [Rehber](#) hazırlanmıştır. Rehberde, bu tür eğitimlerin potansiyel kapsamı özetlenmekte ve seçilen LSM (göçmenlere dil desteği) araçlarının eğitim ve mesleki öğrenmede nasıl kullanılabileceğine dair uygulamalı örnekler sunulmaktadır.

Bu araçlardan bazıları, düşük veya çok düşük düzeyde okuryazarlığa sahip göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak tasarlanmıştır. Bu, 2022 yılında başlatılan [Yetişkin Göçmenlerin Dilsel Entegrasyonu için Okuryazarlık ve İkinci Dil Öğrenimi Referans Kılavuzunda \(LASLLIAM\)](#) odaklanılan bir ihtiyaç ve destek alanıdır. Özellikle bu hassas durumdaki öğrencileri hedef alan diğer Avrupa Konseyi araçları, LASLLIAM projesi sırasında yapılan kapsamlı pilot çalışmaların ardından [burada](#) sunulmaktadır. Bu ek LASLLIAM kaynakları LSM (göçmenlere dil desteği) Araç Setinde sunulan araçlarla entegre edilmiştir.

LSM (göçmenlere dil desteği) araçlarının çoğu ayrıca, sığınmacıların ve mültecilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmıştır. Bu, yukarıda bahsi geçen 2017 [LIAM Araç Setinin](#) özellikle yetişkin mültecilere odaklandığı bir alandır. Örtüşen LIAM Araç Setinde yer alan ek çok dilli kaynaklar, LSM (göçmenlere dil desteği) Araç Seti ile birlikte kullanılmaya devam etmektedir.

Kaynakların temel özellikleri aşağıdaki 'Araç Setinin **detayları**' bölümünde özetlenmiştir. Sete dâhil edilen araçların çoğu 2023'ün ikinci yarısında sistematik bir araştırmanın konusu olmuştur. Amaç, genel geri bildirimler ve iyileştirme önerileri almaktır. Araştırma, 2016-2017 yıllarında başarılı bir şekilde pilot uygulaması yapılan ve mültecilere dil desteği sağlayanlara yönelik 57 araçtan oluşan 2017 Araç Setine eklenen 23 araca ve araçları çocuklar da dâhil olmak üzere daha geniş bir göçmen profili yelpazesine daha uygun hale getirmek için büyük ölçüde uyarlanan diğer 9 araca

odaklanmıştır. Araştırma, [burada](#) yer alan tam raporda açıklanan iki ana pilot uygulama prosedürünü içermektedir.

Göçmenlere dil **desteği** (LSM) Araç Setinin **detayları**

Tüm araçlar açıkça belirlenmiş hedeflere ve takip edilmesi kolay bir düzene sahiptir ve gereksiz terminolojiden kaçınılarak basit bir şekilde yazılmıştır. Belirli bağlamlarda uyarlamaların gerekli olup olmadığını belirlemek ve belirli öğrenci gruplarının ihtiyaçlarını karşılamak için kullanıcılar tarafından dikkatli kontrollerin yapılması gerekir. Aksi takdirde araçlar, dilin aktif kullanımını ve öğrenciler arasında iş birliğini içeren dil destek oturumlarını planlarken ve yürütürken 'kullanıma hazır' olacak şekilde tasarlanmıştır. Bununla birlikte, araçlar bir dil kursu veya sabit bir yol oluşturmak için tasarlanmak yerine öğrencilerin ihtiyaçlarına ve öğrenme ortamlarının niteliğine göre kullanılacak kaynaklardır. Biri bölüm B'de, diğeri bölüm C'de olmak üzere iki istisna vardır ve bunlar aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır. Kaynakların kullanıcılarına, dil desteği sağlanırken, yeni dili öğrenmelerine katkıda bulunmanın ve özgüvenlerini geliştirmenin bir yolu olarak göçmenlerin ilk dillerinin ve öğrenciler ve eğitimciler tarafından paylaşılan dillerin kullanımına değer vermenin ve bunu teşvik etmenin önemli olduğu da hatırlatılır.

Üç ana araç kategorisi bulunmaktadır:

- A. Göçmenlere dil desteği sağlayan eğitimcilerin görevin niteliğini ve öğrencilerin ihtiyaçlarını genel olarak daha iyi anlamaları için tasarlanmış araçlar. Bu araçlar, kısa ve okunabilir olan farkındalık yaratma ve rehberlik imkânları sunar. Dil öğrenimi ve bunun kültürel ve kültürler arası boyutları hakkında genel bilgi sağlarlar.
- B. Bir kursun veya bir dizi dil desteği oturumunun planlanması ve hazırlanmasında, öğrenme ortamının ve ihtiyaç duyulan kaynakların düzenlenmesinde uygulamalı yardım sunan araçlar. Bu araçlar, göçmenlerin dil ihtiyaçlarının belirlenmesine ve ihtiyaçlarını karşılamak için dil desteğinin organize edilmesine yönelik prosedürleri tanımlamaktadır. Araçlardan bazılarında, öğrencilerin birbirleriyle tanışmalarını, yeni kelimeler edinmelerini ve dil ve dil öğrenimi üzerine düşüncelerini desteklemek için tasarlanmış etkinlikler önerilmektedir.
- C. Sınırlı bir süre içinde gerçekleştirilebilecek çeşitli türlerde uygulamalı dil destek etkinliklerini tanımlayan araçlar. Bu araçlarda, öğrenmenin farklı aşamalarını ele almanın ve farklı durumlar ve konular için gereken dil üzerinde çalışmanın yolları önerilir. Bunların çoğu, gerçek hayattaki iletişim durumlarının (örneğin doktora gitmek, alışverişe gitmek, spor yapmak vb.) ele alındığı ve göçmenleri komşularıyla, iş arkadaşlarıyla, sınıf arkadaşlarıyla, diğer gençlerle vb. sosyalleşmeye teşvik eden "senaryolar" şeklindedir. Önerilen etkinliklerde, öğrencilerin dil becerilerinin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CEFR) ve onun Rehber Kitabında tanımlandığı şekilde A1 öncesi, A1 veya A2, yani başlangıç seviyesinde olduğunu varsayılmaktadır.

Dil desteğine yönelik bu 80 araç uyarlanabilir niteliktedir ve çeşitli dillere çevrilmesi amaçlanmıştır. Araçlarda da belirtildiği gibi, bunlardan birkaçı hedef dilde daha yüksek yeterlilik seviyeleri (A2, B1) için daha uygundur, ancak araçların çoğunluğunda ev sahibi ülkenin dilinde yalnızca temel düzeyde

bilgi sahibi olduğu varsayılmaktadır. Referans için numaralandırılmış olsalar da, herhangi bir sırayla seçilip kullanılabilirler ve ayrıca hitap ettikleri farklı yaşlardaki hedef öğrencilere (yetişkinler, ergenler, çocuklar) ve dâhil edildikleri bölümlerin ve alt bölümlerin odağına göre filtrelenebilirler. Bunlar aşağıda açıklanmıştır.

A. Farkındalık yaratma (1-15 numaralı araçlar)

Bu bölümdeki araçların amacı, göçmenlere dil desteği sağlayanlar için genel bir arka plan sağlamaktır. Bu araçlar, dil desteği bağlamıyla ilgili küresel sorunları ve konuları kapsamaktadır. Bazı araçlar, yeni bir dil öğrenenlerin karşılaştığı zorluklara ışık tutmak için tasarlanmıştır. Bu bölümdeki 12 ila 15 numaralı araçlarda, kullanıcıların birlikte çalıştığı göçmen öğrencilerin bazıları tarafından konuşuluyor olabilecek dört farklı dil veya dil grubuna odaklanılmaktadır. Ancak, öğretmenlere ve gönüllülere yardımcı olmak amacıyla, kurs organizatörleri kendi bağlamlarında göçmen öğrenciler tarafından konuşulan diğer çeşitli diller için de benzer araçlar oluşturmak isteyebilirler.

Göçmenlere dil desteği sağlama görevi üzerine düşünmek

1. Yeni bir bağlamda insanlarla ilişkileri yönetmede göçmenlerin desteklenmesi
2. Yeni durumlarına alışmaya çalışan yeni gelmiş göçmenlerin desteklenmesi
3. Yeni gelen göçmenlerle çalışırken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar
4. Yeni gelen göçmenlere dil desteği sağlamak için yapılması gerekenler
5. Göçmenlere dil desteği sağlarken akılda tutulması gereken bazı noktalar
6. Yeni bir dil öğrenen farklı yaşlardaki göçmenlerin desteklenmesi
7. Dil kullanıcıları ve öğrencileri olarak göçmenler

Göçmen öğrenciler ve dilleri

8. Çok dilli bir otoportre yaratmak: Sizin için bir düşünme çalışması
9. Yeni bir dili okumayı ve yazmayı öğrenirken yaşanan zorluklar
10. Düşük okuryazarlığa sahip göçmenlerin desteklenmesi
11. Göçmenlerin ana dillerinden faydalanılması
12. Arapça: Bazı bilgiler
13. Kürtçe: Bazı bilgiler
14. Fars dilleri: Bazı bilgiler
15. Somalice: Bazı bilgiler

B. Dil desteğinin hazırlanması ve planlanması (16-39 numaralı araçlar)

Sağlanan dil desteğinin başarısı, ilgili göçmenlerin ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığına ve kullanılan kaynakların uygunluğuna bağlı olacaktır. Bu bölümdeki araçlar, öğretmenlere ve gönüllülere bu zorluklarda yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. Dil destek oturumlarını planlarken ve hazırlarken kullanılabilecekleri gibi gerektiğinde rehberlik için de başvurulabilirler. Bu bölüm, göçmen öğrenciler için dil desteğinin ilk aşamalarına ilişkin üç araçtan oluşan bir grup içermektedir (kullanıcıların belirtilen sırayla kullanmak isteyebilecekleri 21 ila 23 numaralı araçlar).

Dil desteğini planlarken dikkat edilmesi gereken pratik hususlar

16. Göçmenlere dil desteği sağlarken çeşitliliğin dikkate alınması

17. Göçmen öğrenci grupları içindeki farklılıklar üzerine düşünmek için bir kontrol listesi
18. Göçmenlerin eşit olmayan dil profillerinin farkında olunması ve bunların dikkate alınması
19. Dil destek çalışmaları üzerine düşünme
20. Yeni bir dile yeni başlayan göçmenler için dil desteği hedeflerinin belirlenmesi

Göçmenler için dil desteğine başlanmasına ilişkin araç grubu

21. Dil desteği sağlamak için bir öğrenme ortamının hazırlanması
22. Çok temel düzeyde dil desteğinin planlanması
23. Göçmenlerin hedef dili kullanmaları gereken durumlar hakkında bilgi edinilmesi

Sınıf içi öğrenmenin desteklenmesi

24. Genç göçmenlerin okullarda ve ileri eğitim/meslek yüksekokullarında derslerin verildiği dile uyum sağlamaları için desteklenmesi
25. Genç göçmenlere ders öğretiminde yararlı olan işlevler ve ifadeler
26. Dil desteği verilirken dil bilgisi üzerinde çalışmak
27. Dil öğreniminin değerlendirilmesi ve destekleyici bir şekilde geri bildirim sunulması

Metin ve resimlerin kullanılması

28. Başlangıç düzeyinde dinleme için metinlerin seçilmesi ve kullanılması
29. Başlangıç düzeyinde okuma için metinlerin seçilmesi ve kullanılması
30. Dil aktiviteleri için resim ve 'realia' (eğitim için sınıfta kullanılan gerçek hayattan nesnelere) seçimi: Bazı yönergeler
31. Kamusal alanlarda okuma fırsatlarından yararlanmaları için göçmenlerin desteklenmesi
32. Göçmenlerin yeni bir dil öğrenmelerine yardımcı olmak için çizgi filmlerin kullanılması
33. Göçmenlerin haber izlemeye alıştırılması

Kelime dağarcığı üzerinde çalışma

34. Göçmenlerin günlük yaşam için temel kelimeleri öğrenmelerini destekleyecek fikirler
35. Kelime öğrenmeye yardımcı olacak teknikler
36. Fikir ve duyguları ifade etmek için temel kelime dağarcığının tanıtılması

Mesleki hususların ele alınması

37. Eğitim fırsatları araması gereken göçmenlerin desteklenmesi
38. İş başvurusunda bulunurken genel becerilerini tanımlaması gereken göçmenlerin desteklenmesi
39. İş aramaya başlayan göçmenlerin desteklenmesi

C. Dil **desteği** etkinlikleri (40-80 numaralı araçlar)

Bu bölümdeki araçlar, dil desteği oturumlarının yürütülmesi için kullanıma hazır uygulama önerileri sunmak üzere tasarlanmıştır. Bazıları, göçmen öğrencilerin dil becerileri ve dil ihtiyaçları hakkında bilgi edinmek amacıyla dil desteğinin ilk aşaması için tasarlanmıştır. Diğerleri ise belirli sosyal bağlamlarda dil pratiği yapmak için örnek 'senaryolar' şeklindedir. Bunlar, belirli göçmen gruplarının özel ihtiyaçlarını karşılamak için kolayca uyarlanabilir. Bu bölüm, kullanıcıların birlikte çalıştıkları

göçmenlerin bireysel ihtiyaçlarını belirlemelerine yardımcı olmak üzere tasarlanmış bir grup araçla başlamaktadır. Yine, bunlar belirtilen sırayla ya da aralarından seçim yapılarak kullanılabilir.

Göçmenlerin ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin grup

40. İlk görüşme
41. Göçmenlerin hedef dilde hâlihazırda neler yapabildiklerini ve neleri yapabilmeleri gerektiğinin öğrenilmesi
42. Göçmenlerin hedef dildeki okuryazarlık ve dil profili hakkında bilgi edinme
43. Göçmenlerin kendi dil kaynakları ve becerileri hakkında daha fazla bilgi edinilmesi
44. Göçmenlerin dil profili
45. Göçmenlerin geçmişine dair notlar alınması

Dil desteğine başlama

46. Grubun kaynaştırılması ve grup içinde güvenin oluşturulması
47. Göçmenlerle 'hakkımda' çarkının kullanılması
48. Yeni gelen göçmenlerin kendileri hakkında konuşturulması
49. Göçmenler için dil oyunları ve etkinlikleri
50. Çok dilli bir otopotre: Göçmenler için bir düşünme çalışması

Göçmenlerin dil öğrenimleri hakkında düşüncelerinin sağlanması

51. Göçmenlerin öğrenim deneyimleri hakkında düşünmeye teşvik edilmesi
52. Göçmenlerin öğrenme etkinlikleri hakkında düşünmeye teşvik edilmesi
53. Göçmenlerin dil öğreniminde kendi ilerlemelerini değerlendirmeye teşvik edilmesi

Dil desteğinde kullanılacak senaryolar

54. Göçmenler için dil desteğinde senaryo kullanımına giriş
55. Senaryo - Sosyalleşmeye başlamak
56. Senaryo - Yeni dilde cep telefonu kullanmak
57. Senaryo - Google Haritalar gibi uygulamaları yeni dilde kullanmak
58. Senaryo - Şehirde yolunu bulmak için gereken dil
59. Senaryo - Sağlık hizmetlerinin kullanımı
60. Senaryo - Sosyal hizmetler hakkında bilgi edinme
61. Senaryo - Yemekler hakkında konuşmak
62. Senaryo - Ev sahibi ülkede alışveriş
63. Senaryo - Kıyafet alışverişi
64. Senaryo - Eğitim fırsatları hakkında soru sorma ve başvuru yapma
65. Senaryo - Yaşam boyu öğrenmeye katılım
66. Senaryo - Barınma yeri bulma
67. Senaryo - Posta ve bankacılık hizmetlerinin kullanımı
68. Senaryo - Okullar veya üniversiteler ile ilgili konular
69. Senaryo - Okul personeli ile çocukları hakkındaki toplantılara katılım
70. Senaryo - Spor hakkında konuşmak
71. Senaryo - Yerel çevrede spor yapmak
72. Senaryo - İş aramak ve iş başvurusunda bulunmak

73. Senaryo - Öz geçmiş hazırlamak
74. Senaryo - İş başvuru yazısı yazmak
75. Senaryo - Bir iş görüşmesine hazırlanmak

Yerel toplulukla etkileşim

76. Göçmenlerin yer aldığı topluluk içinde dil destek etkinliklerinin hazırlanması
77. Yolculukların ve göçmenlerin yer aldığı yerel bölgenin haritalanması
78. Yerel topluluktaki diğer insanlarla sosyalleşme

Aile araçları

79. Göçmen aileler için dil desteği sağlanması
80. Göçmen ailelerin yeni dildeki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilecek sekiz öğrenme etkinliği